

Ἑστία

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος δέκατος τρίτος

Συνδρομή ἰτησιακ : Ἐν Ἑλλάδι, σφ. 12. ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ σφ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἰνε ἰτησιακ — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως : Ὁδὸς Σααδίου, 6

11 Ἀπριλίου 1882

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ ΓΡΗΓΟΡΟΒΙΟΣ

Ὁ Φερδινάνδος Γρηγορόβιος, εἰς τῶν ἐπιφανῶν συγγραφέων ἱστοριογράφων καὶ ποιητῶν τῆς Γερμανίας, ἐγεννήθη τῷ 1829 ἐν Νειδεμβούργῳ τῆς ἀνατολικῆς Πρωσίας, ἐσπούδασε δ' ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Ἐιδελβέργης θεολογίαν καὶ φιλοσοφίαν, ἀλλὰ μετὰ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐπεδόθη ἰδίᾳ εἰς ποιητικὰς καὶ μάλιστα ἱστορικὰς μελέτας. Εἶχε δὲ ἤδη ἱκανὰ συγγράμματα καὶ διακριθῆ, ὅτε μετέβη τῷ 1851 εἰς Ἴταλιαν, ἣν κατέστησε δευτέραν αὐτοῦ πατρίδα. Μελετήσας τὴν ἱστορίαν αὐτῆς καὶ τὴν χύβραν, τοὺς κατοίκους καὶ τὰ ἔθιμα αὐτῶν συνέγραψε σειρὰν ἑλληνιστικῶν ἱστορικῶν συγγραμμάτων ἐδόξασαν αὐτόν. Τὰ διάφορα δὲ ταῦτα συγγραμμάτια ἐξεδόθησαν καὶ ἐν πεντατόμῳ συλλογῇ ἐπιγραφομένη «Ἐτη περιοδείας ἐν Ἰταλίᾳ.» Ἡ Κορσικῆ, ἡ Σικελία, ἡ Νεάπολις, ἡ Ράβεννα, ἡ Ρώμη διέρχονται ἐν ταῖς συγγραφαῖς ταύταις πρὸ ἡμῶν ὡς εἰκόνας πανοράματος γραφέντος ὑπὸ καλλιτέχνου ὅστις γνωρίζει πῶς διὰ τοῦ χρωστέρου αὐτοῦ νὰ τέρψη ἢ νὰ ἐξάρη, νὰ φέρῃ εἰς θυμηδίαν ἢ νὰ συγκινήσῃ τὴν φαντασίαν. Ἀλλὰ τὸ ἐπιφανέστατον τῶν ἔργων αὐτοῦ εἶναι ἡ ἱστορία τῆς πόλεως Ῥώμης ἐν τοῖς μέσαις αἰώμασι ἐν ἑκτῷ τόμῳ, ἔργον μαρτυροῦν περὶ πληρεστάτης γνώσεως τῆς ἱστορίας καὶ ἀρχαιολογίας τῆς αἰωνίου πόλεως, γεγραμμένον μετὰ δυνάμει καὶ γλαφυρότητος λόγου. Ἡ σπουδαία αὕτη ἱστορικὴ συγγραφή δαπάναις μὲν τῆς δημοκρατίας τῆς Ῥώμης μετεφράσθη Ἰταλιστὶ καὶ ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ χορηγηθῇ τῷ συγγραφεῖ ἐπισήμως ὁ τίτλος ἐπιτίμου πολίτου τῆς Ῥώμης, ὑπὸ δὲ τοῦ πάπα Πίου τοῦ Θ' ἀνεγράφη εἰς τὸν ἴνδικα τῶν ἀφωρισμένων βιβλίων. Ἐκτοτε δ' ἐδημοσίευσεν ὁ Γρηγορόβιος καὶ ἄλλας ἐπιφανεῖς συγγραφαί, ὧν ἀναφέρομεν ἐνταῦθα τὸν Εὐφορίωνα, ποίημα εἰδυλλιακῶν ὑπόθεσιν ἔχον τὸν βίον τῆς ἀρχαίας Πομπηίας, τὴν ὠραίαν ἱστορικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν περιγραφὴν τῶν μνημείων τῶν Παπῶν, τὸ δίτομον βιβλίον περὶ Λουκρητίας Βοργίας, ἣν ἀποκαθαίρει, στηριζόμενος ἐπὶ ἀρχαιολογικῶν ἐγγράφων, ἀπὸ τοῦ βύπου ὃν προσεκδόλλησεν εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἢ παράδοσις καὶ ἢ παρὰ τῶν ποιητῶν ἐπεξεργασία αὐτῆς. Ἐπισκεφθεὶς δὲ τὴν Ἑλλάδα ἐν ἔτει 1879 συνέγραψε ἀξιόλογον ἱστορικὴν καὶ τοπογραφικὴν μελέτην περὶ Κερκύρας ἢς μεταφρασθεῖσας ἑλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ κ. Σπυρ. Παπαγεωργίου μέρος ἐδημοσίευσεν καὶ ἡ Ἑστία. Ἐκ τῆς αὐτῆς δὲ περιοδείας ἐπήγασαν καὶ διάφοροι μελέται καὶ συγγραφαὶ μικραὶ τοῦ Γρηγορόβιου περὶ τῶν μεσαιωνικῶν Ἀθηναίων, ὧν ἀρίστη ἡ μονογραφία περὶ τῶν Ἀθηναίων κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς αἰώμας, ἣν ἐδημοσίευσεν τῷ 1880 ὁ Παρνασσὸς κατὰ μεταφράσιν τοῦ κ. Α. Προδελγιου. Τελευταίον δ' αὐτοῦ ἔργον εἶνε ἡ Ἀθηναϊκὴ ἢς μεταφράσιν παρέχομεν νῦν διὰ τῆς «Ἑστίας» εἰς τὸ ἑλληνικὸν κοινόν. Ἡ συγγραφή αὕτη δεικνύει ἐν μικρῷ πάσας τὰς ἀρετὰς τῆς συγγραφικῆς τοῦ Γρηγορόβιου τέχνης καὶ διακρίνεται διὰ τὸ γλαφυρὸν ὄφρος τοῦ συγγραφέως, τὰς ποιητικὰς αὐτοῦ εἰκόνας, τὸν ὑπὲρ πάντος μεγάλου καὶ ὠραίου ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἐνθουσιασμόν, τὸ ἀξίόπιστον καὶ τὴν περιγραφικὴν τέχνην τοῦ ἱστοριο-

γράφου ἐμμένοντος μὲν εἰς τὰς πηγὰς τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, ἐξακριβῶντος δὲ τὰ πράγματα διὰ τῆς κριτικῆς καὶ περιστώτος ταῦτα ὡς ἐν εἰκόσιν εὐγραμμοῖς. Τοιοῦτο δ' ὄν τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ διακεκριμένου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου ἐλπίζομεν ὅτι θὰ διδάξῃ ἡμᾶς καὶ θὰ τέρψῃ τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἑστίας».

ΣΠΥΡ. Π. ΑΛΜΠΡΟΣ.

ΑΘΗΝΑΪΣ

[Ἱστορικὸν ἀνέκδοτον Φερδινάνδου Γρηγορόβιου. Μετάφρασις Σπυρ. Π. Αλμπρου.]

Πρόλογος.

Ἦδη παρ' ἑτέρων ἔργων εἶχον διανοηθῆ ὅτι θὰ ἦτο ἀντάξιον τοῦ κόπου νὰ γράψω τὴν ἱστορίαν τῆς θυματώδους ἐκείνης τοῦ φιλοσόφου Λεοντίου Ἀθηναίου, ἧτις τὸν πέμπτον αἰῶνα ὡς αυτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου Εὐδοκίαν ἐγένετο περιανύμωμος διὰ τοῦ πνεύματος αὐτῆς καὶ τῶν περιπετειῶν. Ἀλλὰ κυρίως ἡ ἐν Ἀθήναις διχομῆ μου κατὰ τὸ ἔξο τοῦ 1880 μὲ παρεκίνησε νὰ ἐπιληφθῶ τοῦ σχεδίου τούτου.

Ὅταν τις ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηναίων, πρὸ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης ἢ τῆς Παρθένου ἱστάμενος, ἐμβυθίσῃ εἰς τὴν θεωρίαν τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, ἐμφανίζονται αὐτῷ πρὸ τῆς ἐξεξηγημένης φαντασίας φανερώτεροι καὶ ζωντανότεροι αἰμορφαὶ τοῦ παρελθόντος καὶ μετὰ βραχὺ περιβάλλεται τις, ὡς ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν τῷ βασιλείῳ τῶν σκιῶν, ὑπὸ χοροῦ ἑλληνικῶν νεκρῶν, πρὸς οὓς θὰ ἐπαθῆμι νὰ πευθίσῃ διαφόρους ἐρωτήσεις. Ἐκεῖ ἐνεθυμήθην καὶ τὴν δαιμονίαν ἐκείνην Ἀθηναίαν, ἧς τὰς τύχας ἐγνωρίζον ἐν συνόλῳ, καὶ δὴ ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς θυματώδους αὐτῆς Εὐδοκίας, τῆς συζύγου τοῦ Ῥωμαίου αυτοκράτορος Βαλεντιμιανοῦ τοῦ Γ'.

Μετὰ δὲ τὴν ἐξ Ἀθηναίων ἐπάνοδόν μου ἀπήνθισα ἐκ τῶν Βυζαντινῶν ἱστοριογράφων τὴν ὕλην πρὸς βιογραφίαν τῆς Ἀθηναίδος. Τοῦτο δὲ ποιῶν ἐπέσιθην ὅτι πολὺ μᾶλλον εἶνε κατορθωτὸν νὰ ἐπιτύχωμεν ἀντίληψίν τινα τῶν αἰνιγματικῶν ἐκείνων χρόνων ἢ εἰκόνα ζωρῶν τῆς περιανύμου γυναικός. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν με ἐφόβισεν οὐδὲ μ' ἀπέτρεψε τῆς προθέσεώς μου, ἐπειδὴ παρὰ πολὺ θελκτικὴ εἶνε ἡ ἱστορία αὐτῆς ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἡ ἀρχαία εἰδυλλολατρεία ἀγωνίζεται ἐν τῇ πόλει τοῦ Πλάτωνος τὸν ὕστατον ἀπανενοημένον ἀγῶνα κατὰ τῆς χριστιανικῆς πίστεως καθ' ἣν οἱ ἀρχαῖοι θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου ἀπόλλυνται